

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN ALACAKLARININ ANALİZİ

Analysis Of The Receivables Of The Metropolitan Municipalities

Dr. İrfan ÖZEN ¹

Reference: Özen, İ. (2020). "Büyükşehir Belediyelerinin Alacaklarının Analizi", *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, Vol:6, Issue:20; pp:509-523.

ÖZET

Yerel halkın ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla hizmet etmek için faaliyetlerini sürdüren kurumların yerine getirdiği işlevlerde değişim olsa da temelde belediyeler, çeşitli kaynakları kullanarak mal ve hizmet üretim faaliyetini yerine getirmektedir. Bu faaliyetlerin yerine getirilmesinde, özkaynaklarla birlikte çeşitli adlarla yapılan transferler de kullanılmaktadır. Hangi yolla gelir elde edilirse edilsin belediyelerin kıt kaynaklarını etkin kullanımı temeldir. Belediyelerin öz gelir kaynaklarından biri olan "alacaklar"ın da bu kapsamda etkin yönetimi gerekmektedir. Çalışmada 30 büyükşehir belediyesinin alacakları dikey analiz tekniği ile analiz edilmiş ve büyükşehir belediyelerinin alacaklarının hesap grubu, hesap sınıfı ve aktif toplamı içindeki payları belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre büyükşehir belediyelerinin önemli bir öz gelir kalemi olan alacaklarının etkin yönetilemediği kanıtlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Büyükşehir Belediyelerinin Alacakları, Faaliyet Alacakları, Kurum Alacakları, Dikey Analiz.

ABSTRACT

Although there is a change in the functions performed by the institutions that continue their activities in order to meet the needs of the local people, basically the municipalities carry out the production of goods and services by using various resources. In the performance of these activities, transfers made under various names are also used together with equity. Effective use of the scarce resources of the municipalities is essential, regardless of the way income is generated. An effective management of "receivables", which is one of the own sources of income for municipalities, is also required. In the study, the receivables of 30 metropolitan municipalities in 2018 were analyzed using the vertical analysis technique and the shares of the receivables of the metropolitan municipalities in the account group, account class and total assets were determined. According to the analysis results, it is concluded that the receivables of metropolitan municipalities, which are an important item of own income, cannot be managed effectively.

Key words: Metropolitan Municipalities' Receivables, Operational Receivables, Institutional Receivables, Vertical Analysis.

1. GİRİŞ

Yerel yönetimler, "mahalli anlamda temel kamusal mal ve hizmetleri etkin ve verimli olarak yerine getirmesi öngörülen birimler"dir (Ökmen & Özer, 2013: 15). Bu birimlerin en önemlilerinden biri de belediyelerdir.

Uzun süre geleneksel kamu idaresi anlayışının etkisiyle "geleneksel üretim modeli" benimsenmiş olsa da günümüzde belediye bürokrasi ile doğrudan mal ve hizmet üretimi ve sunumu yerine idareye organik bağ ile bağlı, fakat ayrı tüzel kişiliğe sahip belediye şirketleri aracılığıyla faaliyetlerin yerine getirilmesi modeli öne çıkmaya başlamıştır. Yeni kamu yönetimi anlayışına dayanan bu modelde, belediye harcamalarının vergilerle karşılanması yerine mal ve hizmet tüketimlerinin karşılığı olarak "fiyatlama mekanizması"yla ödeyecekleri yükümlülükler daha çok tercih edilmeye başlanmıştır. Bu kapsamda yerel düzeyde üretilen ve sunulan ulaşım, su, elektrik, otopark gibi hizmetlerin büyük bir kısmı yerel kullanıcıların bedelini ödeyerek yararlandığı hizmetler haline gelmiştir. "Yarı kamusal mal" niteliğindeki bu hizmetler, günümüzde belediyeler tarafından kurulan şirketler aracılığıyla üretilen ve sunulan "özel mal" niteliğine dönüşmeye başlamıştır (Demirbaş vd., 2017: 146).

İster kamusal nitelikte, isterse özel mal niteliğinde hizmetler üretilsin ve sunulsun, belediyelerin öz gelirler veya transferler yoluyla edindikleri kaynaklarını etkin kullanmaları, bu kaynak kullanımına ilişkin hesapverilebilirliği ön planda tutmaları gerekmektedir.

Diğer öz gelirleri içerisinde düşük bir paya sahip olsa da belediyelerin alacak yönetiminde etkinliği sağlanması, kaynak kullanımında etkinliğe katkı sağlayacaktır. Büyükşehir, il, ilçe veya belde belediyelerinde alacaklar, faaliyetlerden kaynaklanan alacaklar, kişilerden alacaklar ve belediyelerin verdiği borçlar nedeniyle ortaya çıkan alacaklardan oluşmaktadır. Hangi nedenden dolayı ortaya çıkarsa çıksın, alacakların etkin yönetimi, faaliyetlerin etkin ve verimli şekilde yürütülmesinde önemli konulardan biridir.

Çalışmada, büyükşehir belediyelerinin alacaklarının türleri ve bilançodaki önemleri ortaya konularak, alacakların yönetiminde belediyelerin etkinliği belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın amacı, 30 büyükşehir

belediyesinin 2018 yılı bilançolarındaki alacakları analiz edilerek, hangi alacak türünün belediyeler için daha önemli düzeyde olduğunu ortaya koymaktır. Çalışmada büyükşehir belediyelerinin alacaklarının analizi, dikey analiz yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Bu kapsamda her bir alacak kaleminin grup, hesap sınıfı ve aktif toplam içindeki payı belirlenerek belediyelerin kıyaslaması yapılmıştır.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

İşletmelerin mali tablolarının çeşitli analiz teknikleriyle analizi, hem uygulamada hem de akademik çalışmalarda uzun yıllardır yapılmaktadır. İşletmelerle kıyaslandığında çok daha yeni uygulama alanı bulan kâr amacı gütmeyen kurumların mali tablolarının analizi ile ilgili çalışmaların sayısı sürekli artmaktadır. İşletmelerde kullanılan mali analiz tekniklerinin hepsinin genelde kâr amacı gütmeyen, özelde ise belediyelerde de kullanılabilir olduğunu ortaya koyan çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Yapılan analizler, bilanço ve gelir tablosuna ilişkin yatay analiz, dikey analiz, trend (eğilim) analizi ve oran analizi kapsamında gerçekleştirilmiş olsa da analizlerin belediyelerin mali yapılarında yoğunlaştığı söylenebilir.

Belediyelerde mali tablo analizine ilişkin yapılan çalışmalar Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. Belediyelerde Mali Tablolar Analizi ile İlgili Akademik Çalışmalar

Yazar	Dönem	Çalışmanın Amacı ve Bulgular
Özen (2020)	2018	Muğla ve Sakarya illerindeki belediyelerin kısa ve uzun süreli borç ödeme gücünün belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, belediyelerin genel olarak kısa süreli borç ödeme gücünün yüksek olduğu, uzun süreli borç ödeme gücü açısından Muğla’daki belediyelerinin Sakarya’daki belediyelerden daha olumlu olduğu ve her iki ildeki belediyelerin özkaynak yapısının oldukça güçlü olduğu belirlenmiştir.
Yaş (2019)	2013-2015	Belediyelerin borç ve yükümlük göstergelerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, mali yapı oranları hesaplanmış ve belediyelerin özkaynak yapısının oldukça güçlü olduğu ve hesaplanan mali yapı oranların standart oranları aşmadığı tespit edilmiştir.
Uzunali & Görmez (2019a)	2014-2017	30 büyükşehir belediyesinin borç ödeme gücünün ve mali durumunun belirlenmesi amacıyla oran analizinin kullanıldığı çalışmada, Aydın, Diyarbakır, Muğla ve Denizli büyükşehir belediyeleri haricindeki 26 büyükşehir belediyesinin borç ödeme gücünün ve mali yapılarının zayıf olduğu ve çalışma kapsamındaki belediyelerinin genel anlamda mali yapılarının bütçe sürdürülebilirlikleri açısından zayıf olduğu tespit edilmiştir.
Uzunali & Görmez (2019b)	2014-2017	Yerel kamu kuruluşlarının mali yapı ve bütçe sürdürülebilirliklerinin belirlenmesinde oran analizinin uygulanabileceğini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, Antalya Büyükşehir Belediyesi’nin borç ödeme gücüne ilişkin oranlarının, standart oranların altında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Serbes & Çetinkaya (2019)	2006-2017	Belediyelerin yabancı kaynak yapısının belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, belediyelerin bankalardan ve uluslararası kuruluşlardan aldığı borçlarla birlikte diğer borç ve yükümlülüklerinin de oldukça yüksek düzeyde olduğunu tespit edilmiştir.
Atalay (2018)	-	Belediyelerin finansal sürdürülebilirliklerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, finansal sürdürülebilirliğin analizinde çeşitli oran analizlerin kullanılabilmesi tespit edilmiştir.
Akdoğan & Agun (2018)	2007-2017	Belediyelerin mali sürdürülebilirliğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, belediyelerin bütçe açıklarının sürdürülebilir olduğu tespit edilmiştir.
Ersöz (2017)	2009-2013	Belediyelerin mali tablolarında analiz tekniklerinin kullanılabilmesini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, mali analiz tekniklerinin kullanılmasının belediyelerde karar alma, şeffaflık ve hesap verebilirliğe katkı sağlayacağı tespit edilmiştir.
Özkul ve Alkan (2017)	2006-2014	İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin mali durumunun belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, kurumun kısa ve uzun vadeli borç ödeme gücünün yeterli olduğu tespit edilmiştir.
McDonald III (2017)	1977-2012	Belediyelerin mali yapılarının belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, mali yapının belirlenmesinde oran analizinin kullanılabilmesi tespit edilmiştir.
Kluza (2017)	2008–2015	Belediyelerin borç kullanımındaki göreceli performansların belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, nakit akışı ve net borç analiz edilmiş, veri zarflama analizi ile belediyelerin borç kullanımındaki göreceli performansları sıralanmıştır.
Korlu & Çetinkaya (2015)	2010-2013	Belediyelerde mali özerkliğin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, öz gelirler bağlamında mali özerklik seviyesinin özellikle büyükşehir belediyelerinde düşük olduğu tespit edilmiştir.
Çiçek vd. (2015)	2007-2011	Harcama yapıları analiz edilerek belediyelerin performanslarının belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, en yüksek performans değerine sahip belediyenin İstanbul Büyükşehir Belediyesi olduğu tespit edilmiştir.
Göçer (2015)	2008-2012	Pendik Belediyesi’ne ait mali tabloların yatay ve dikey analiz teknikleri ile analiz edilmesi amacıyla yapılan çalışmada, belediyenin yıllar itibarıyla kısa vadeli yabancı kaynakları ile dönen varlıklarında artış, duran varlıklarında ise azalış olduğu tespit etmiştir.
Kaygısız Ertuğ & Girginer (2015)	-	8 büyükşehir belediyesinin mali etkinliğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin en yüksek, Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin ise en düşük performansa sahip belediye olduğu tespit etmiştir.

Kablan (2014)	2012	Mali tablolar analizi tekniklerin kamu kurumlarının mali tablolarında kullanılabileceğini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, Beylikdüzü Belediyesi'nin mali tablolarında mali analiz tekniklerinin kullanılabileceği uygulanarak tespit edilmiştir.
Rivenbark & Roenigk (2011)	-	Belediyelerde mali durumlardaki değişimi belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, üç vak'a kullanılarak belediyelerde oran analizi ile yatay analizin önemi ortaya konulmuştur.
Türkoğlu (2009)	-	Belediyelerin mali özerkliklerinin algılanma biçimlerinin belediye başkanlarının görüş ve düşüncelerine başvurularak belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, mali özerkliğin tam olarak sağlanmadığı tespit edilmiştir.
Sevim & Güngörmüş (2002)	1995	Belediyelerin mali tablolarında yer alan bilgilerin gelir-gider oranlarının "finansal kontrol ve yönetim amaçlı" olarak kullanılabileceğini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, gelirlere ve giderlere ilişkin oranların finansal kontrol ve yönetim amaçlı kullanılabileceği belirlenmiştir.

Belediyelerde mali analize ilişkin çalışmalar arasında belediyelerin alacaklarına yönelik herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Tarafımızdan yapılan bu çalışma ile belediyelerin alacaklarının analizine ilişkin literatürdeki önemli bir eksikliğin giderileceği düşünülmektedir.

2. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN GELİR KAYNAKLARI

Türkiye'deki mahalli idareler arasında üstlendiği görevler açısından belediyeler önemli bir konumdadır. Belediyelerin üstlendiği görevleri en uygun şekilde yerine getirilebilmesinde önemli iki konu ön plana çıkmaktadır: Birincisi, belediyelerin yeterli gelir kaynaklarına sahip olabilmeleri, ikincisi ise belediyelerin öz gelirlerinin mümkün olduğu kadar yüksek olmasıdır. Belediyelerin toplam gelirleri içinde öz gelirlerinin mümkün olduğu kadar yüksek olması, önemli bir bağımsızlık göstergesi olarak kabul edilmektedir (Çetinkaya & Demirbaş, 2010: 2-3).

Büyükşehir belediyelerinin gelir kaynakları; i. öz gelirler, ii. genel bütçe vergilerinden alınan paylar, bağış ve yardımlar, iii. borçlanma olmak üzere üç başlıkta incelenebilir. "Gelirlerin Ekonomik Sınıflandırması (B) Cetveli"ne göre belediyelerin gelirleri; "vergi gelirleri, vergi dışı gelirler, sermaye gelirleri, alınan bağış ve yardımlar, alacaklardan tahsilatlar" olmak üzere beş grupta sınıflandırılmaktadır.

Gelirlerin ekonomik sınıflandırmasında yer alan gelirler şu şekilde özetlenebilir (Korlu & Çetinkaya, 2015: 103-105).

- ✓ Vergi Gelirleri: Belediyenin öz gelirlerinden olan vergi gelirleri "emlak (bina, arsa, arazi) vergisi, çevre temizlik vergisi, haberleşme vergisi, elektrik ve havagazı tüketim vergisi, eğlence vergisi, yangın sigorta vergisi, ilan ve reklam vergisi ile bina inşaat harcı, işyeri açma izni harcı, yapı kullanma izni harcı, ölçü ve tartı aletlerinin muayene harcı, hayvan kesimi muayene ve denetleme harcı, işgal harcı, kaynak suları harcı, tatil günlerinde çalışma ruhsat harcı, tellallık harcı, toptancı hali resmi ve diğer harçlar"dan oluşmaktadır.
- ✓ Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri: Belediyelerin öz gelirlerinden olan teşebbüs ve mülkiyet gelirleri "şartname, basılı evrak, değerli kâğıt ve kitap gibi mal satışlarından elde edilen gelirler, doğalgaz hizmetlerine ilişkin gelirler, su hizmetlerine ilişkin gelirler, otopark işletme gelirleri, sosyal tesis işletme gelirleri, ilan ve reklam gelirleri, muayene denetim ve kontrol ücretleri, sağlık hizmetlerine ilişkin gelirler, ulaştırma hizmetlerine ilişkin gelirler gibi sunulan hizmetlerden elde edilen gelirler, ulaştırma, sağlık, eğitim, doğal gaz, tarımsal, kültürel, çevre ve esenlik ile ekonomik hizmetlere ilişkin kurumlar hasılatı ve kârı, lojman, sosyal tesis, spor tesisi, kültürel amaçlı tesis ve diğer taşınmaz kira gelirleri ile ecrimisil gelirleri, taşınır kira gelirleri, diğer çeşitli teşebbüs ve mülkiyet gelirleri"nden oluşmaktadır.
- ✓ Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler: Belediyelerin öz gelirleri kapsamında değerlendirilmeyen belediyelerin alınan bağış, yardım ve özel gelirleri "Dünya Bankası ve Avrupa Birliği gibi yurt dışı kaynaklardan alınan bağış ve yardımlar, merkezi yönetim bütçesine dâhil idarelerden alınan bağış ve yardımlar, diğer idarelerden alınan bağış ve yardımlar, kurum ve kişilerden alınan bağış ve yardımlar, proje karşılığı alınan bağış ve yardımlar"dan oluşmaktadır.
- ✓ Sermaye Gelirleri: Belediyelerin öz gelirlerinden biri olan sermaye gelirleri, "bina, arazi ve arsa gibi taşınmaz satışlarından elde edilen gelirler, taşınır satışlarından elde edilen gelirler, menkul kıymet ve varlık satış gelirleri"nden oluşmaktadır.
- ✓ Faizler, Paylar ve Cezalar: Belediyelerin öz gelirlerinden olan faiz gelirleri, "kurumca verilen borçlardan alacakların faizleri, takipteki kurum alacakları faizleri, menkul kıymet ve gecikmiş ödemeler faizleri, mevduat faizleri, vergi, resim ve harç gecikme faizleri ve diğer faiz gelirlerinden oluşurken pay gelirleri"nden; genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar, "vergi ve harç gelirlerinden alınan paylar,

yönetim giderlerine katılma payları, kamu harcamalarına katılma payları, maden işletmelerinden alınan paylar, müze girişi ücretleri gibi yerel yönetimlere ait paylardan elde edilen gelirler”den; ceza gelirleri ise “idari para cezaları, vergi cezaları, irat kaydedilecek nakdi teminatlar, mera gelirleri, irat kaydedilecek hisse senedi ve tahviller ile teminat mektupları gibi diğer çeşitli gelirler”den oluşmaktadır.

- ✓ Alacaklardan Tahsilatlar: Belediyelerin öz gelirlerinden olan alacaklardan tahsilatlar “genel bütçeli idareler ile yerel yönetimler ve diğer yurt içi alacaklardan ilgili yerel yönetimlerce yapılan tahsilatlar”dan oluşmaktadır.

Yapılan çalışmalar belediyelerin öz gelirleri ile transferlerin, yıllar itibariyle küçük değişiklikler gösterse de büyükşehir belediyelerinin toplam gelirlerinin ortalama % 65’nin transferler, % 35’inin ise öz gelirlerden oluştuğunu göstermektedir (Arıkboğa, 2016: 288).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (BBK) 23. maddesinde gelirler şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) “Genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden ilçe ve ilk kademe belediyelerine verilen paylardan Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek oranlar içinde ayrılarak İller Bankası tarafından gönderilecek pay.”
- b) “Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden Maliye Bakanlığı tarafından hesaplanıp, ertesini ayın sonuna kadar ilgili büyükşehir belediyesine yatırılacak % 5 pay.”
- c) “2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan oran ve esaslara göre büyükşehir belediyesince tahsil olunacak at yarışları dahil müşterek bahislerden elde edilen Eğlence Vergisinin % 20’si müşterek bahislere konu olan yarışların yapıldığı yerin belediyesine, % 30’u nüfuslarına göre dağıtılmak üzere diğer ilçe ve ilk kademe belediyelerine ayrıldıktan sonra kalan % 50’si.”
- d) “Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalar içinde tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçları.”
- e) “(...) belirtilen alanlar ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri.”
- f) “(...) tespit edilen park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin ilçe ve ilk kademe belediyelerine, nüfuslarına göre dağıtılacak %50’sinden sonra kalacak %50’si.”
- g) “Hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılması şartıyla 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda belirtilen oran ve esaslara göre alınacak yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları.”
- h) “Kira, faiz ve ceza gelirleri.”
- i) “Kamu idare ve müesseselerinin yardımları.”
- j) “Bağlı kuruluşların kesin hesaplarındaki gelirleri ile giderleri arasında oluşan fazlalık sonucu aktarılacak gelirler.”
- k) “Büyükşehir belediyesi iktisadî teşebbüslerinin safi hasılâtından büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek oranda alınan hisseler.”
- l) “Büyükşehir belediyesinin taşınır ve taşınmaz mal gelirleri.”
- m) “Yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler.”
- n) “Şartlı ve şartsız bağışlar.”
- o) “Diğer gelirler.”

3. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN ALACAKLARI

Alacak, “bir malın teslimi, bir hizmetin görülmesi ya da borç verilmesi karşılığında ortaya çıkan belirli bir parayı isteme hakkı” (Sevilengül, 2014: 226) olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, kamu hizmetini yerine getiren kurumlarda ya da kâr amaçlı kurumlarda, bedeli önceden belirlenen “mal, hizmet ve borç” için benzer durumları ifade etmektedir.

Hem 1 Seri No’lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, hem de Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği (MİBMY)’nde alacaklara ilişkin sınıflandırmayı “vade, grup, hesap” (Sevilengül, 2014: 227) olarak incelemek mümkündür.

TDHP’nda alacaklar; vadelerine göre dönen ve duran varlık, grup olarak ticari olup olmamalarına ve hesap olarak da niteliklerine göre sınıflandırılarak izlenmektedir.

Vadelerine göre alacaklar, kısa vadeli (1 yıl içinde tahsil edilecek) ve uzun vadeli (1 yıldan daha uzun vadeli) alacaklar olarak iki ayrı hesap sınıfında izlenmektedir. Hesap grubu açısından alacaklar, ticari olup olmamalarına göre ayrı gruplarda izlenmektedir. İşletmelerde grup olarak alacaklar, ticari alacaklar ve diğer alacaklar olarak gruplandırılmıştır. Hesap bazında alacaklar ise her birinin niteliğine göre ayrı izlenmektedir.

Benzer şekilde belediyelerde alacaklar vadeleri açısından dönen ve duran varlıklar içerisinde, grup olarak faaliyetlerden alacaklar ve diğer alacaklar olarak, hesap bazında ise her bir alacağın niteliğine göre belirlenmiş hesaplarda izlenmektedir.

İşletmelerde ve belediyelerde kullanılan alacak hesapları “vade, grup ve hesap”lara göre Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. İşletmelerde ve Belediyelerde Kullanılan Alacak Hesaplarının Karşılaştırılması

Belediye		TDHP	
Kısa Vadeli Alacaklar			
12	Faaliyet Alacakları	12	Ticari Alacaklar
120	Gelirlerden Alacaklar	120	Alıcılar
121	Gelirlerden Takipli Alacaklar	121	Alacak Senetleri
122	Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar	122	Alacak Senetleri Reeskontu (-)
126	Verilen Depozito ve Teminatlar	124	Kazanılmış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri
127	Diğer Faaliyet Alacakları Hesabı	126	Verilen Depozito ve Teminatlar
		128	Şüpheli Ticari Alacaklar
		129	Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-)
13	Kurum Alacakları	13	Diğer Alacaklar
132	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar	131	Ortaklardan Alacaklar
137	Takipteki Kurum Alacakları Hesabı	132	İştiraklerden Alacaklar
138	Takipteki Kurum Alacakları Karşılığı (-)	133	Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar
139	Diğer Kurum Alacakları	135	Personelden Alacaklar
		136	Diğer Çeşitli Alacaklar
		137	Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-)
14	Diğer Alacaklar	138	Şüpheli Diğer Alacaklar
140	Kişilerden Alacaklar Hesabı	139	Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)
Uzun Vadeli Alacaklar			
22	Faaliyet Alacakları	22	Ticari Alacaklar
220	Gelirlerden Alacaklar	220	Alıcılar
222	Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar	221	Alacak Senetleri
226	Verilen Depozito ve Teminatlar	222	Alacak Senetleri Reeskontu (-)
227	Diğer Faaliyet Alacakları	226	Verilen Depozito ve Teminatlar
		229	Şüpheli Alacaklar Karşılığı (-)
23	Kurum Alacakları	23	Diğer Alacaklar
232	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar	231	Ortaklardan Alacaklar
239	Diğer Kurum Alacakları	232	İştiraklerden Alacaklar
		233	Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar
		235	Personelden Alacaklar
		236	Diğer Çeşitli Alacaklar
		237	Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-)
		239	Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)

Kaynak: Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği, RG: 27.05.2016, Sayı: 29724; 1 Seri No’lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, RG: 26.12.1992, Sayı: 21447.

Belediyelerin “12 nolu Faaliyet Alacakları” hesap grubu, “gelir olarak tahakkuk ettirilen ve bir yıl içinde tahsili öngörülen faaliyet alacakları ile verilen depozito ve teminatların izlenmesi” için kullanılmaktadır (MİBMY, m. 85). Bu hesap grubunda yer alan “120 Gelirden Alacaklar” hesabı, “mevzuatı gereğince tahakkuk ettirilen faaliyet alacakları ile duran varlıklar ana hesap grubu içerisindeki gelirlerden alacaklar hesabında kayıtlı tutarlardan dönem sonunda vadesi bir yılın altına inenler ve bunlardan yapılan tahsilat ve terkinlerin izlenmesi için kullanılır” (MİBMY, m. 85). “121 Gelirlerden Takipli Alacaklar” hesabı, mevzuatı gereğince tahakkuk ettirilen faaliyet alacaklarından takibe alınan tutarlar ile bunlardan yapılan tahsilat, tecil ve terkinlerin izlenmesi için kullanılır” (MİBMY, m. 89). “122 Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar” hesabı, “mevzuatı gereğince gelirlerden alacaklar hesabı veya gelirlerden takipli alacaklar hesabında kayıtlı tutarlardan içinde

bulunulan mali yılsonunu geçmeyen bir süre ile tecil veya tehir edilen tutarlar ile duran varlıklar ana hesap grubundaki gelirlerden tecilli ve tehirli alacaklar hesabında kayıtlı tutarlardan dönem sonunda tecil ve tehir süresi bir yılın altına inen tutarlar ile bunlardan tahsil edilen veya takibe alınan tutarların izlenmesi için kullanılır” (MİBMY, m. 92). “126 Verilen Depozito ve Teminatlar” hesabı, “kurumca bir işin yapılmasının üstlenilmesi veya bir sözleşmenin ya da diğer işlemlerin karşılığı olarak geri alınmak üzere diğer kamu idareleri veya kişilere bir yıldan daha az süreli verilen depozito ve teminat niteliğindeki değerlerin izlenmesi için kullanılır” (MİBMY, m. 95). “127 Diğer Faaliyet Alacakları” hesabı, “mahalli idarelere ait maddi duran varlıkların taksitli satılması durumunda ortaya çıkan alacaklar ile yukarıdaki hesapların kapsamına girmeyen ve bir yıl içerisinde tahsil edilmesi gereken diğer çeşitli faaliyet alacaklarının izlenmesi için kullanılır” (MİBMY, m. 97).

“13 Kurum Alacakları” hesap grubu, “kurumca yasal yetkilere dayanılarak verilen borçlardan bir yıl veya faaliyet dönemi içinde tahsili öngörülen alacakların izlenmesi için kullanılır” (MİBMY, m. 100). “132 Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar” hesabı, “ilgili mevzuatına dayanılarak vadesi bir yılın altına inmiş olanlar ile sınırlı olmak üzere nakit olarak verilen borçlardan kaynaklanan alacaklar ile duran varlıklar ana hesap grubu içindeki kurumca verilen borçlardan alacaklar hesabında kayıtlı alacaklardan dönem sonunda vadesi bir yılın altına inenler ve bunlardan tahsil edilen, terkin edilen veya takibe alınanların izlenmesi için kullanılır (MİBMY, m. 101). “137 Takipteki Kurum Alacakları” hesabı, “kurumca verilen borçlardan alacaklar hesabında kayıtlı tutarlardan vadesinde tahsil edilemeyenler ile bu tutarlara ilişkin olarak hesaplanan faiz alacaklarından anaparaya eklenmemiş olanların takibe alınarak izlenmesi için kullanılır” (MİBMY, m. 103). “138 Takipteki Kurum Alacakları Karşılığı (-)” hesabı, “takipteki kurum alacakları için ayrılan karşılıkların izlenmesi için kullanılır” (MİBMY, m. 105). “139 Diğer Kurum Alacakları” hesabı, “yukarıdaki hesaplar kapsamına girmeyen diğer kurum alacaklarının izlenmesi için kullanılır” (MİBMY, m. 107).

“14 Diğer Alacaklar” hesap grubu, “faaliyet alacakları ve kurum alacaklarının dışında kalan alacakların izlenmesi için kullanılır” (MİBMY, m. 109). “140 Kişilerden Alacaklar” hesabı, “faaliyet alacakları ve kurum alacakları dışında kalan alacakların izlenmesi için kullanılır” (MİBMY, m. 110).

“22 Faaliyet Alacakları” hesap grubu, “kurumca gelir olarak tahakkuk ettirilen ve bir yıldan daha uzun sürede tahsili öngörülen her türlü vergi, resim, harç gelirleri, mal veya hizmet satış gelirlerinden kaynaklanan senetli ve senetsiz alacaklar, verilen depozito ve teminatlar ile mevzuatı gereğince bir yılı aşan bir süreyle tecil veya tehir edilen alacakların izlenmesi için kullanılır” (MİBMY, m. 163). “220 Gelirlerden Alacaklar” hesabı, “mevzuatı gereğince tahakkuk ettirilen ve bir yıldan daha uzun bir sürede tahsili gereken gelirlerden alacakların izlenmesi için kullanılır” (MİBMY, m. 164). “222 Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar” hesabı, “mevzuatı gereğince gelirlerden alacaklar hesabı veya gelirlerden takipli alacaklar hesabında kayıtlı tutarlardan bir yılı aşan bir süreyle tecil veya tehir edilen tutarların izlenmesi için kullanılır” (MİBMY, m. 166). “226 Verilen Depozito ve Teminatlar” hesabı, “kamu idarelerince, bir işin yapılmasının üstlenilmesi veya bir sözleşmenin ya da diğer işlemlerin karşılığı olarak diğer kamu idareleri veya kişilere bir yıldan daha uzun süreli verilen depozito ve teminat niteliğindeki değerlerin izlenmesi için kullanılır” (MİBMY, m. 168). “227 Diğer Faaliyet Alacakları” hesabı, “mahalli idarelere ait maddi duran varlıkların taksitle satılması durumunda ortaya çıkan alacaklar ile yukarıdaki hesapların kapsamına girmeyen ve bir yıldan daha uzun bir sürede tahsili gereken diğer çeşitli faaliyet alacaklarının izlenmesi için kullanılır” (MİBMY, m. 170).

“23 Kurum Alacakları” hesap grubu, “kurumun vadesi bir yıldan fazla olmak üzere diğer kamu idarelerine verdiği borçlardan kaynaklanan alacakların izlenmesi amacıyla kullanılır” (MİBMY, m. 172). “232 Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar” hesabı, “ilgili mevzuatına dayanılarak bir yıldan uzun süreyle nakit olarak verilen borçlardan kaynaklanan alacakların izlenmesi için kullanılır” (MİBMY, m. 173). “239 Diğer Kurum Alacakları” hesabı, “yukarıdaki hesaplar kapsamına girmeyen ve bir yıldan daha uzun bir sürede tahsili gereken diğer kurum alacaklarının izlenmesi için kullanılır” (MİBMY, m. 173).

Belediyelerde kullanılan alacak hesapları, 10’ kısa vadeli, 6’sı ise uzun vadeli alacak hesaplarından oluşmaktadır. İşletmelerle kıyaslandığında, belediyelerde çok daha az sayıda alacak hesabının kullanıldığı görülecektir. Bununla birlikte belediyelerde kullanılacak bu alacak hesaplarının bazılarının belediyeler tarafından hiç kullanılmadığı da bilinmektedir. Belediyelerde az sayıda alacak hesabı bulunmakla birlikte, özellikle dönen varlıklar içerisinde alacak hesaplarının oranı önemli bir paya ulaşabilmektedir.

4. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN ALACAKLARININ ANALİZİ

Çalışmada örnek olay yöntemiyle 30 büyükşehir belediyesinin 2018 yılına ait bilançolarındaki alacakları dikey analiz tekniğiyle analiz edilmiştir. Dikey analiz, bilanço veya faaliyet sonuçları tablosu kalemlerinin

birbirlerine bölünmesiyle yapılan analiz tekniğidir. Çalışmada kullanılan bilançolar, belediyelerin Sayıştay denetimi için ilgili kuruma sunulan bilançolardır.

Büyükşehir belediyelerinin alacaklarının analizi; kısa vadeli alacaklar (faaliyet alacakları ile kurum alacakları ve diğer alacaklar) ve uzun vadeli alacaklar (faaliyet alacakları ile kurum alacakları) olmak üzere iki grupta toplanarak yapılmıştır. Analiz, her bir alacak hesabının grup toplamı, hesap sınıfı toplamı ve aktif toplamı içindeki oranları belirlenerek yapılmıştır.

30 büyükşehir belediyesinin kısa vadeli faaliyet alacaklarına ilişkin dikey analiz bulguları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Faaliyet Alacakları Oranları (Kısa Vadeli)

		Faaliyet Alacakları	Gelirlerden Alacaklar	Gelirlerden Takipli Alacaklar	Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar	Verilen Depozito ve Teminatlar	Diğer Faaliyet Alacakları
Adana	Grup	1,00	0,104	0,890	0,006	0,00	0,00
	Sınıf	0,100	0,010	0,089	0,001	0,00	0,00
	Genel	0,016	0,002	0,014	0,00	0,00	0,00
Ankara	Grup	1,00	0,049	0,945	0,00	0,007	0,00
	Sınıf	0,085	0,004	0,080	0,00	0,001	0,00
	Genel	0,020	0,001	0,019	0,00	0,00	0,00
Antalya	Grup	1,00	0,005	0,652	0,121	0,017	0,204
	Sınıf	0,193	0,001	0,126	0,023	0,003	0,040
	Genel	0,020	0,00	0,013	0,002	0,00	0,004
Aydın	Grup	1,00	0,00	0,871	0,117	0,012	0,00
	Sınıf	0,309	0,00	0,269	0,036	0,004	0,00
	Genel	0,024	0,00	0,021	0,003	0,00	0,00
Balıkesir*	Grup	1,00	-	-	-	-	-
	Sınıf	0,206	-	-	-	-	-
	Genel	0,021	-	-	-	-	-
Bursa	Grup	1,00	0,931	0,020	0,00	0,049	0,00
	Sınıf	0,079	0,074	0,002	0,00	0,004	0,00
	Genel	0,005	0,005	0,00	0,00	0,00	0,00
Denizli	Grup	1,00	0,084	0,767	0,071	0,078	0,00
	Sınıf	0,156	0,013	0,120	0,011	0,012	0,00
	Genel	0,009	0,001	0,007	0,001	0,001	0,00
Diyarbakır	Grup	1,00	0,020	0,898	0,057	0,025	0,00
	Sınıf	0,118	0,002	0,106	0,007	0,003	0,00
	Genel	0,008	0,00	0,007	0,00	0,00	0,00
Erzurum	Grup	1,00	0,00	0,818	0,017	0,165	0,00
	Sınıf	0,079	0,00	0,065	0,001	0,013	0,00
	Genel	0,006	0,00	0,005	0,00	0,001	0,00
Eskişehir	Grup	1,00	0,314	0,473	0,213	0,00	0,00
	Sınıf	0,266	0,084	0,126	0,057	0,00	0,00
	Genel	0,018	0,006	0,008	0,004	0,00	0,00
Gaziantep	Grup	1,00	0,211	0,293	0,013	0,025	0,459
	Sınıf	0,431	0,091	0,126	0,005	0,011	0,198
	Genel	0,059	0,012	0,017	0,001	0,001	0,027
Hatay	Grup	1,00	0,007	0,877	0,029	0,087	0,00
	Sınıf	0,088	0,001	0,077	0,002	0,008	0,00
	Genel	0,025	0,00	0,022	0,001	0,002	0,00
İstanbul	Grup	1,00	0,264	0,456	0,019	0,005	0,256
	Sınıf	0,199	0,053	0,091	0,004	0,001	0,051
	Genel	0,018	0,005	0,008	0,00	0,00	0,005
İzmir	Grup	1,00	0,00	0,729	0,056	0,091	0,125
	Sınıf	0,074	0,00	0,054	0,004	0,007	0,009
	Genel	0,003	0,00	0,002	0,00	0,00	0,00
Kayseri	Grup	1,00	0,005	0,110	0,00	0,019	0,866
	Sınıf	0,559	0,003	0,061	0,00	0,011	0,484
	Genel	0,021	0,00	0,002	0,00	0,00	0,018
Kocaeli	Grup	1,00	0,00	0,975	0,009	0,015	0,00
	Sınıf	0,283	0,00	0,276	0,003	0,004	0,00
	Genel	0,008	0,00	0,007	0,00	0,00	0,00
Konya	Grup	1,00	0,00	0,862	0,070	0,068	0,00
	Sınıf	0,074	0,00	0,064	0,005	0,005	0,00
	Genel	0,008	0,00	0,006	0,001	0,001	0,00

Malatya	Grup	1,00	0,514	0,479	0,003	0,00	0,004
	Sınıf	0,341	0,175	0,163	0,001	0,00	0,001
	Genel	0,021	0,011	0,010	0,00	0,00	0,00
Manisa	Grup	1,00	0,521	0,463	0,016	0,00	0,00
	Sınıf	0,172	0,090	0,080	0,003	0,00	0,00
	Genel	0,007	0,004	0,003	0,00	0,00	0,00
K. Maraş	Grup	1,00	0,106	0,745	0,099	0,035	0,014
	Sınıf	0,222	0,024	0,165	0,022	0,008	0,003
	Genel	0,014	0,001	0,010	0,001	0,00	0,00
Mardin	Grup	1,00	0,00	0,994	0,006	0,001	0,00
	Sınıf	0,079	0,00	0,079	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,008	0,00	0,008	0,00	0,00	0,00
Mersin	Grup	1,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,378	0,00	0,378	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,060	0,00	0,060	0,00	0,00	0,00
Muğla	Grup	1,00	0,00	0,965	0,033	0,002	0,00
	Sınıf	0,113	0,00	0,109	0,004	0,00	0,00
	Genel	0,010	0,00	0,009	0,001	0,00	0,00
Ordu	Grup	1,00	0,00	0,949	0,00	0,003	0,048
	Sınıf	0,295	0,00	0,280	0,00	0,001	0,014
	Genel	0,004	0,00	0,003	0,00	0,00	0,001
Sakarya	Grup	1,00	0,056	0,852	0,054	0,038	0,00
	Sınıf	0,274	0,015	0,234	0,015	0,010	0,00
	Genel	0,038	0,002	0,032	0,002	0,001	0,00
Samsun	Grup	1,00	0,059	0,890	0,031	0,006	0,014
	Sınıf	0,216	0,013	0,192	0,007	0,001	0,003
	Genel	0,011	0,001	0,010	0,00	0,00	0,00
Şanlıurfa	Grup	1,00	0,057	0,803	0,015	0,058	0,067
	Sınıf	0,187	0,011	0,150	0,003	0,011	0,012
	Genel	0,016	0,001	0,013	0,00	0,001	0,001
Tekirdağ	Grup	1,00	0,132	0,768	0,099	0,001	0,00
	Sınıf	0,185	0,025	0,142	0,018	0,00	0,00
	Genel	0,024	0,003	0,019	0,002	0,00	0,00
Trabzon	Grup	1,00	0,071	0,916	0,00	0,012	0,00
	Sınıf	0,286	0,020	0,262	0,00	0,004	0,00
	Genel	0,015	0,001	0,014	0,00	0,00	0,00
Van	Grup	1,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,417	0,00	0,417	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,042	0,00	0,042	0,00	0,00	0,00

*Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin alacak ana hesaplarındaki verilere ulaşılammıştır.

Dönen varlıklar içinde faaliyet alacakları hesap grubu payının en yüksek olduğu belediyeler Kayseri (% 55,9), Gaziantep (% 43,1) ve Van (% 41,7), en düşük paya sahip belediyeler ise İzmir (% 7,4) , Bursa (% 7,9), Erzurum (% 7,9) ve Mardin (% 7,9) büyükşehir belediyeleridir. Aktif toplam içerisinde en yüksek faaliyet alacakları hesap grubu payına sahip belediye Gaziantep Büyükşehir Belediyesi (% 5,9) iken en düşük paya sahip belediye İzmir Büyükşehir Belediyesi (% 0,3)'dir.

Faaliyet alacakları hesap grubu içindeki ana hesaplar incelendiğinde Bursa, Malatya ve Manisa büyükşehir belediyeleri haricindeki belediyelerin, “gelirlerden alacaklar hesabı”nın, “gelirlerden takipli alacak hesabı”ndan daha düşük olduğunu göstermektedir. Ayrıca Eskişehir, Aydın ve Antalya büyükşehir belediyelerinin “gelirlerden tecilli ve tehirlil alacaklar hesabı” oranlarının diğer belediyelerden çok daha daha yüksek oranda olduğu belirlenmiştir. Bahsedilen bu “gelirlerden takipli alacaklar” ile “ gelirlerden tecilli ve tehirlil alacaklar” oranının yüksekliği Bursa, Malatya ve Manisa büyükşehir belediyeleri haricindeki belediyelerde alacakların yönetiminde sorunlar yaşandığını göstermektedir.

“Verilen depozito ve teminatlar hesabı”na ilişkin oranlar incelendiğinde, bazı belediyelerde bu hesaba ilişkin bir tutarın olmadığı, hesap grubu içinde en yüksek paya sahip belediyenin % 16,5 ile Erzurum olduğu, Denizli, Hatay, İzmir, Konya ve Şanlıurfa büyükşehir belediyelerinin ise % 5'in üzerinde bir orana sahip olduğu belirlenmiştir. Bu oranın yüksekliği, mal ve hizmet alımı yapılmadan önce gerçekleştirilen para transferinin olduğunu ve belediye kaynaklarının bir kısmının gelecekte gerçekleştirilecek mal ve hizmet alımı için kullanıldığını göstermektedir.

Kısa vadeli faaliyet alacaklarına ilişkin oranlarla ilgili önemli tespitlerden biri de bazı büyükşehir belediyelerine ilişkin “diğer faaliyet alacakları”na ilişkin oranlardır. Kayseri (% 86,6), Gaziantep (% 45,9),

İstanbul (% 25,6) ve Ankara (% 20,4) büyükşehir belediyelerinin “faaliyet alacakları” hesap grubu içerisindeki “diğer faaliyet alacakları” hesabının oranı % 20’nin üzerindedir. Önemlilik kavramı gereği, hem bilanço hem de faaliyet sonuçları tablosunda “diğer” başlığı altında yer alan bir kalem tutarının ait olduğu grup toplamının % 20’sini aşması durumunda, bu kalemin ayrı bir başlık altında gösterilmesi uygun olacaktır.

Belediyelerin kısa vadeli kurum alacakları ve diğer alacaklarına ilişkin dikey analiz bulguları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Kurum Alacakları ve Diğer Alacaklar Oranları (Kısa Vadeli)

		Kurum Alacakları	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar	Takipteki Kurum Alacakları	Takipteki Kurum Alacakları Karşılığı (-)	Diğer Kurum Alacakları	Diğer Alacaklar	Kişilerden Alacaklar
Adana	Grup	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,002	0,02
	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,000	0,00
Ankara	Grup	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,319	0,319	0,00	0,00	0,00	0,006	0,006
	Genel	0,074	0,074	0,00	0,00	0,00	0,001	0,001
Antalya	Grup	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,002	0,002	0,00	0,00	0,00	0,020	0,020
	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,002	0,002
Aydın	Grup	1,00	0,00	1,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,012	0,00	0,012	0,00	0,00	0,011	0,011
	Genel	0,001	0,00	0,001	0,00	0,00	0,001	0,001
Balıkesir*	Grup	1,00	-	-	-	-	1,00	1,00
	Sınıf	0,589	-	-	-	-	0,002	0,002
	Genel	0,060	-	-	-	-	0,00	0,00
Bursa	Grup	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,002	0,002	0,00	0,00	0,00	0,025	0,025
	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,002	0,002
Denizli	Grup	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,001	0,001
	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Diyarbakır	Grup	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,004	0,004
	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Erzurum	Grup	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,397	0,397	0,00	0,00	0,00	0,008	0,008
	Genel	0,028	0,028	0,00	0,00	0,00	0,001	0,001
Eskişehir	Grup	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,051	0,051	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,003	0,003	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Gaziantep	Grup	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,275	0,275	0,00	0,00	0,00	0,016	0,016
	Genel	0,038	0,038	0,00	0,00	0,00	0,002	0,002
Hatay	Grup	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,448	0,448	0,00	0,00	0,00	0,002	0,002
	Genel	0,129	0,129	0,00	0,00	0,00	0,001	0,001
İstanbul	Grup	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,067	0,067
	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,006	0,006
İzmir	Grup	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,003	0,003
	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,000	0,000
Kayseri	Grup	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kocaeli	Grup	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,110	0,110	0,00	0,00	0,00	0,005	0,005
	Genel	0,003	0,003	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Konya	Grup	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,002	0,002
	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Malatya	Grup	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,001	0,001	0,00	0,00	0,00	0,042	0,042

	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,003	0,003
Manisa	Grup	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,052	0,00	0,00	0,00	0,052	0,009	0,009
	Genel	0,002	0,00	0,00	0,00	0,002	0,000	0,000
K. Maraş	Grup	1,00	0,00	1,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,026	0,00	0,026	0,00	0,00	0,091	0,091
	Genel	0,002	0,00	0,002	0,00	0,00	0,006	0,006
Mardin	Grup	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,005	0,005
	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,001	0,001
Mersin	Grup	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,079	0,079	0,00	0,00	0,00	0,090	0,090
	Genel	0,013	0,013	0,00	0,00	0,00	0,014	0,014
Muğla	Grup	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ordu	Grup	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sakarya	Grup	1,00	0,00	1,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,015	0,00	0,015	0,00	0,00	0,002	0,002
	Genel	0,002	0,00	0,002	0,00	0,00	0,00	0,00
Samsun	Grup	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,215	0,215	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,011	0,011	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Şanhurfa	Grup	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,117	0,117	0,00	0,00	0,00	0,010	0,010
	Genel	0,010	0,010	0,00	0,00	0,00	0,001	0,001
Tekirdağ	Grup	1,00	0,993	0,007	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,455	0,452	0,003	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,060	0,059	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00
Trabzon	Grup	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Van	Grup	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	Sınıf	0,245	0,245	0,00	0,00	0,00	0,024	0,024
	Genel	0,025	0,025	0,00	0,00	0,00	0,002	0,002

*Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin kurum alacakları ve diğer alacaklar ana hesaplarındaki verilere ulaşılammıştır.

Kısa vadeli kurum alacakları ve diğer alacak hesap grupları incelendiğinde sadece Manisa Büyükşehir Belediyesi'nin "Diğer Kurum Alacakları" hesabına ilişkin tutarın bulunduğu, bu tutarın da kısa vadeli kurum alacakları hesap grubu içinde % 100, dönen varlıklar içerisinde ise % 5,2 orana sahip olduğu görülecektir. "Takipteki Kurum Alacakları Karşılığı (-)" hesabına ilişkin hiçbir büyükşehirbelediyesinin grup toplamı içinde oranı bulunmamaktadır. Ayrıca Tekirdağ, Sakarya, Kahramanmaraş ve Aydın büyükşehir belediyeleri haricindeki belediyelerin "Takipteki Kurum Alacakları" hesabına ilişkin oran bulunmamaktadır.

Kısa vadeli kurum alacakları hesap grubu içindeki en önemli hesap "Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar" hesabıdır. Tüm büyükşehir belediyelerinde kısa vadeli kurum alacakları hesap grubunun tamamı ya da çok büyük bir kısmı kurumca verilen borçlar hesabından oluşmaktadır. Dönen varlıklar içinde "Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar" hesabının oranı özellikle Tekirdağ (% 45,2), Hatay (% 44,8), Erzurum (% 39,7) Gaziantep (% 27,5) ve Ankara (%31,9) büyükşehir belediyelerinde oldukça yüksek düzeydedir. Bu belediyelerle birlikte kurum alacakları hesap grubunun dönen varlıklar içinde Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin oranı (% 58,9) da oldukça yüksek düzeydedir. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin bu yüksek oranı, hesaplar bazında dağılımının analizi için gerekli verilere ulaşamadığı için bir değerlendirme yapmak mümkün olmamıştır.

"Diğer Alacaklar" hesap grubu içindeki tek hesap olan "Kişilerden Alacaklar" hesabının dönen varlıklar içinde en yüksek orana sahip belediyeler Kahramanmaraş (% 9,1), Mersin (% 9), İstanbul (% 6,7) ve Malatya (% 4,2) iken en düşük orana sahip belediyeler Eskişehir, Kayseri, Denizli, Muğla, Samsun, Tekirdağ ve Trabzon büyükşehir belediyeleridir.

Büyükşehir belediyelerinin uzun vadeli faaliyet alacakları ve kurum alacakları dikey analiz bulguları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Faaliyet Alacakları ve Kurum Alacakları Oranları (Uzun Vadeli)

		Faaliyet Alacakları	Gelirlerden Alacaklar	Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar	Verilen Depozito ve Teminatlar	Diğer Faaliyet Alacakları	Kurum Alacakları	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar	Diğer Kurum Alacakları
Adana	Grup	1,00	0,191	0,757	0,052	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,003	0,00	0,002	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,002	0,00	0,002	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ankara	Grup	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Antalya	Grup	1,00	0,012	0,075	0,00	0,913	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,034	0,00	0,003	0,00	0,031	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,031	0,00	0,002	0,00	0,028	0,00	0,00	0,00
Aydın	Grup	1,00	0,00	0,979	0,021	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,004	0,00	0,004	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,004	0,00	0,004	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Balıkesir*	Grup	1,00	-	-	-	-	0,00	-	-
	Sınıf	0,005	-	-	-	-	0,00	-	-
	Genel	0,004	-	-	-	-	0,00	-	-
Bursa	Grup	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	1,00
	Sınıf	0,003	0,003	0,00	0,00	0,00	0,015	0,00	0,015
	Genel	0,003	0,003	0,00	0,00	0,00	0,015	0,00	0,015
Denizli	Grup	1,00	0,880	0,120	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,006	0,005	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,005	0,004	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Diyarbakır	Grup	1,00	0,944	0,056	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,004	0,003	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,003	0,003	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Erzurum	Grup	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00	0,00
	Sınıf	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,001	0,001	0,00
	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,001	0,001	0,00
Eskişehir	Grup	1,00	0,368	0,632	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,010	0,004	0,006	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,009	0,003	0,006	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Gaziantep	Grup	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00	0,00
	Sınıf	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,042	0,042	0,00
	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,036	0,036	0,00
Hatay	Grup	1,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,001	0,00	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,001	0,00	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
İstanbul	Grup	1,00	0,061	0,236	0,050	0,653	1,00	1,00	0,00
	Sınıf	0,002	0,00	0,00	0,00	0,002	0,011	0,011	0,00
	Genel	0,001	0,00	0,00	0,00	0,001	0,010	0,010	0,00
İzmir	Grup	1,00	0,00	0,060	0,003	0,938	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,003	0,00	0,00	0,00	0,003	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,003	0,00	0,00	0,00	0,003	0,00	0,00	0,00
Kayseri	Grup	1,00	0,876	0,124	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,003	0,003	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,003	0,003	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kocaeli	Grup	1,00	0,832	0,168	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,001	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,001	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Konya	Grup	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,007	0,00	0,00	0,00	0,007	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,006	0,00	0,00	0,00	0,006	0,00	0,00	0,00
Malatya	Grup	1,00	0,886	0,00	0,025	0,089	1,00	1,00	0,00
	Sınıf	0,006	0,005	0,00	0,00	0,001	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,005	0,005	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Manisa	Grup	1,00	0,00	0,696	0,304	0,00	1,00	1,00	0,00
	Sınıf	0,001	0,00	0,001	0,00	0,00	0,036	0,036	0,00
	Genel	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00	0,035	0,035	0,00
K. Maraş	Grup	1,00	0,375	0,625	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,001	0,001	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,001	0,001	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Grup	1,00	0,053	0,926	0,021	0,00	1,00	1,00	0,00

Mardin	Sınıf	0,022	0,001	0,021	0,00	0,00	0,074	0,074	0,00
	Genel	0,020	0,001	0,019	0,00	0,00	0,067	0,067	0,00
Mersin	Grup	1,00	0,074	0,121	0,805	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,001	0,00	0,00	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,001	0,00	0,00	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00
Muğla	Grup	1,00	0,898	0,00	0,102	0,00	1,00	1,00	0,00
	Sınıf	0,003	0,003	0,00	0,00	0,00	0,134	0,134	0,00
	Genel	0,003	0,003	0,00	0,00	0,00	0,122	0,122	0,00
Ordu	Grup	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,004	0,00	0,00	0,00	0,004	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,004	0,00	0,00	0,00	0,004	0,00	0,00	0,00
Sakarya	Grup	1,00	0,001	0,999	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,001	0,00	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,001	0,00	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Samsun	Grup	1,00	0,00	0,183	0,004	0,813	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,001	0,00	0,00	0,00	0,001	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,001	0,00	0,00	0,00	0,001	0,00	0,00	0,00
Şanlıurfa	Grup	1,00	0,00	0,561	0,289	0,150	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tekirdağ	Grup	1,00	0,637	0,333	0,030	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,003	0,002	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,003	0,002	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Trabzon	Grup	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,001	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,001	0,001	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Van	Grup	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sınıf	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Genel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Uzun vadeli kurum alacakları hesap grubu içerisinde Bursa Büyükşehir Belediyesi dışında “Diğer Kurum Alacakları” oranı olan belediye bulunmamaktadır. Bu belediyenin bahsedilen hesap grubunun tamamının diğer kurum alacaklarından oluştuğu görülmektedir. Aynı hesap grubundaki “Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar” hesabının grup toplamı kadar olduğu belediyeler Erzurum, Gaziantep, İstanbul, Malatya, Manisa, Mardin ve Muğla büyükşehir belediyeleridir. Dönen varlıklar içinde kurumca verilen borçlardan alacakların en yüksek olduğu belediyeler Muğla (% 13,4), Mardin (% 7,4), Gaziantep (% 4,2) ve Manisa (% 3,6) büyükşehir belediyeleridir.

Uzun vadeli faaliyet alacakları hesap grubunun oranları, kısa vadeli faaliyet alacakları hesap grubu ile benzerlik göstermektedir. Bu hesap grubunda “Diğer Faaliyet Alacakları” hesabının grup toplamı kadar olan iki büyükşehir belediyesi bulunmaktadır: Konya ve Ordu. Ayrıca İzmir (% 93,8), Antalya (91,3), Samsun (% 81,3) ve İstanbul (% 65,3) büyükşehir belediyelerinin oranlarının çok yüksek olduğu görülmektedir. Bu yüksek orana sahip belediyelerin önemlilik kavramına uygun olarak ayrı bir hesapta izlemesi uygun olacaktır.

“Verilen Depozito ve Teminatlar” hesabının uzun vadeli faaliyet alacakları hesap grubun içerisinde en yüksek orana sahip belediyeler Mersin (% 80,5), Manisa (% 30,4) ve Şanlıurfa (% 28,9) büyükşehir belediyeleridir.

“Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar” hesabının uzun vadeli faaliyet alacakları hesap grubu içerisinde en yüksek paya sahip belediyeler Sakarya (% 99,9), Aydın (% 97,9), Mardin (% 92,6), Adana (% 75,7), Manisa (% 69,6), Eskişehir (63,2), Kahramanmaraş (% 62,5) ve Şanlıurfa (% 56,1) büyükşehir belediyeleridir.

“Gelirlerden Alacaklar” hesabının uzun vadeli faaliyet alacakları hesap grubun içerisinde en yüksek paya sahip olan belediyelerin Bursa (% 100), Trabzon (% 100), Denizli (% 88), Diyarbakır (% 94,4), Kayseri (% 87,6), Kocaeli (% 83,2), Malatya (% 88,6), Muğla (% 89,8) ve Tekirdağ (% 63,7) olduğu tespit edilmiştir.

30 büyükşehir belediyesinin alacaklarına ilişkin dikey analiz sonuçlarının, mahalli idarelerin birleştirilmiş bilanço verileri (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2019: 67-69) ile karşılaştırılması daha kapsamlı bir yorum yapmaya imkan verecektir. 2018 yılı mahalli idareler bilançosunun alacak hesaplarının dikey analiz sonuçları Tablo 6’de özetlenmiştir.

Tablo 6. Mahalli İdarelerin Alacaklar Hesapları ve Oranları (2018)

		Tutar (1.000 ₺)	Grup	Sınıf	Genel
12	Faaliyet Alacakları	21.578.054,2	1,00	0,320	0,039
120	Gelirlerden Alacaklar	7.073.204,3	0,328	0,105	0,013
121	Gelirlerden Takipli Alacaklar	12.145.316,6	0,563	0,180	0,022
122	Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar	977.231,9	0,045	0,014	0,002
126	Verilen Depozito ve Teminatlar	206.097,8	0,010	0,003	0,00
127	Diğer Faaliyet Alacakları	1.176.203,8	0,055	0,017	0,002
13	Kurum Alacakları	1.197.317,6	1,000	0,018	0,002
132	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar	699.030,8	0,584	0,010	0,001
137	Takipteki Kurum Alacakları	102.568,0	0,086	0,002	0,00
138	Takipteki Kurum Alacakları Karşılığı (-)	-	-	-	-
139	Diğer Kurum Alacakları	395.718,8	0,331	0,006	0,001
14	Diğer Alacaklar	1.549.696,4	1,00	0,023	0,003
140	Kişilerden Alacaklar Hesabı	1.549.696,4	1,00	0,023	0,003
	DÖNEN VARLIKLAR	67.397.205,9		1,00	0,123
22	Faaliyet Alacakları	3.444.449,6	1,000	0,007	0,006
220	Gelirlerden Alacaklar	816.258,8	0,237	0,002	0,001
222	Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar	1.130.343,2	0,328	0,002	0,002
226	Verilen Depozito ve Teminatlar	65.156,2	0,019	0,000	0,000
227	Diğer Faaliyet Alacakları	1.432.691,4	0,416	0,003	0,003
23	Kurum Alacakları	662.001,0	1,000	0,001	0,001
232	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar	162.654,1	0,246	0,000	0,000
239	Diğer Kurum Alacakları	499.346,9	0,754	0,001	0,001
	DURAN VARLIKLAR	480.072.684,3		1,000	0,877
	AKTİF TOPLAMI	547.469.890,2			

Tablo 6'da da görüldüğü gibi büyükşehir belediyelerinin ve mahalli idarelerin alacak kalemlerinin dikey yüzdelerinin bazı kalemlerde birbirlerine yakın sonuçlar, bazılarında ise önemli oranda farklı sonuçlar bulunmaktadır. Bu farklılıkların en önemli nedenlerinden biri, büyükşehir belediyelerinin bazılarında alacak kalemlerinden bir kısmında hiç oran bulunmaması, bazılarında ise yüksek oranın bulunmasıdır. Her büyükşehir belediyesinin alacaklarının dikey yüzdeleri ile mahalli idarelerin alacak kalemlerinin dikey yüzdelerinin karşılaştırılması belediyelerin alacaklarının analizi için yararlı olabilecek sonuçlar verecektir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Belediyelerin önemli öz gelir kalemlerinden biri olan alacakların amaçlara uygun şekilde yönetilmesi, büyükşehir belediyelerinin faaliyetlerini etkin şekilde yerine getirilmesinde önemli bir araçtır. Alacakların etkin yönetimi aynı zamanda büyükşehir belediyelerinin mali özerliklerine de önemli oranda katkı sağlayacaktır.

30 büyükşehir belediyesinin alacaklarının dikey analizi sonuçlarına göre belediyelerin kısa vadeli alacakların, uzun vadeli alacaklarından daha yüksek bir orana sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, mahalli idareler bilançosu analizi sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Büyükşehir belediyelerinin kısa vadeli alacaklarının önemli bir kısmının faaliyet alacaklarından oluştuğu tespit edilmiştir. Faaliyet alacakları hesap grubu içinde ise özellikle “Gelirlerden Takipli Alacaklar” hesabı birçok büyükşehir belediyesinde en yüksek orana sahip alacak kalemidir. Hem kısa hem de uzun vadeli gelirlerden takipli alacaklar ile gelirlerden tecilli ve tehirlil alacaklar birlikte değerlendirildiğinde, büyükşehir belediyelerinde genel anlamda alacakların yönetiminde sorun yaşandığı ifade edilebilir.

Bazı büyükşehir belediyelerinin “faaliyet alacakları” hesap grubundaki “diğer faaliyet alacakları” hesabının oranının % 20'nin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Önemlilik kavramı gereği, “diğer” başlığı altında yer alan bu alacak kaleminin ayrı hesapta raporlanması uygun olacaktır.

Büyükşehir belediyelerinde önemli alacak kalemlerinden biri de kısa ve uzun vadeli kurum alacakları hesap grubu içinde yüksek bir orana sahip olan “Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar” hesabıdır. Kısa ve uzun vadeli kurum alacakları hesap grubu içerisinde, kurumca verilen borçlardan alacakların payı oldukça yüksek düzeydedir.

Büyükşehir belediyelerinin kısa ve uzun vadeli alacakları ana hesaplar bazında değerlendirildiğinde, belediyelerin alacaklarını etkin yönetme konusunda sorun yaşadığı, bu durumun ortadan kaldırılması halinde kaynakların daha etkin ve verimli kullanılacağı, ayrıca belediyelerin mali özerkliğine katkı sağlayacağı sonucuna varılmıştır.

Belediyelerinin oran analizine ilişkin standart oranları bulunmamaktadır. Bu kapsamda belediyelerin tarihi oranları ve mahalli idareler ortalamaları kullanılarak standart oranların geliştirilmesi hem belediye yönetimi, hem de akademik çalışmalara yol gösterici olacaktır.

KAYNAKÇA

Akduğan, U. & Agun, B. H. (2018). Türkiye’de Belediyelerin Mali Sürdürülebilirliği: Birincil Denge Yaklaşımı. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 207-222.

Arıkboğa, Ü. (2016). Türkiye’de Belediyelerin Gelir Yapısı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 33, 276-297.

Atalay, A. (2018). Dış Kaynaklı Kredilerin Belediyelerin Finansal Sürdürülebilirliğine Katkısının Araştırılması. *Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi*, İller Bankası, Ankara.

Çetinkaya, Ö. & Demirbaş, T. (2010). Belediye Gelirlerinin Analizi ve Mali Özerklik Açısından Değerlendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları 53. Seri*, 1-18.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü (2019). *2018 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu*, Ankara, Haziran.

Çiçek, Ş. E., Dikmen, S. & Arslan, P. (2015). Türkiye’de Belediyelerin Performansının Harcama Yapıları Açısından Analizi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 11 (24), 59-74.

Demirbaş, T. vd. (2017). Yeni Kamu İşletmeciliği Bakış Açısıyla Türkiye’de Belediyelerin Şirketler Yoluyla Hizmet Sunma Modelinin Değerlendirilmesi, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 30, 145-175.

Göçer, K. (2015). Mali Tablolar Analizi: Pendik Belediyesi Örneği. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, Cilt: X Sayı: I, 139-161.

Kablan, A. (2016). Financial Statement Analysis in Municipalities and an Application. *International Journal of Research in Business and Social Science*, 2(3), 75-86.

Kaygısız Ertuğ, Z. ve Girginer, N. (2015). Bütünleşik VZA ve GİA Yöntemleriyle Büyükşehir Belediyelerinin Mali Etkinlik Analizi: Türkiye Örneği. *International Journal of Economic and Administrative Studies*, 8(15), 411-428.

Kluza, K. (2017). Risk Assessment of the Local Government Sector Based on the Ratio Analysis and the DEA Method Evidence from Poland. *Eurasian Econ Rev.*, 7, 329–351.

Korlu, R. K. & Çetinkaya, Ö. (2015). Türkiye’deki Belediyelerin Mali Özerkliğinin Öz Gelirler Bağlamında Analizi ve Değerlendirilmesi, *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 3, Cilt: 3, Sayı: 4, 95-111.

McDonald III, B. D. (2017). Measuring the Fiscal Health of Municipalities. *Working Paper WP17BM*, pp. 1-16.

Ökmen, M. & Özer, B. (2013). Türkiye’de Yerel Yönetimler: Yapısal - İşlevsel Görünüm, Sorunlar ve Arayışlar, *Türk Dünyasında Yerel Yönetimler*, Türk Dünyası Belediyeler Birliği Yayını, Yayın No: 4, İstanbul, 15-60.

Özen, İ. (2020). Belediyelerin Borç Ödeme Gücünün Analizi, *Uluslararası Toplumsal Araştırmalar Dergisi (OPUS)*, Cilt: *, Sayı: *, 1-38.

Özkul, F. & Alkan, B. Ş. (2017). Financial Condition Analysis in Municipalities: A Case of Turkey. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, Cilt 12, Sayı 48, Temmuz, 153-174.

Serbes, H. ve Çetinkaya, Ö. (2019). Türkiye’de Belediyelerin Mali Tablolar Temelinde Yabancı Kaynak Yapısının Analizi. *International Journal of Social Inquiry*, Cilt: 12, Sayı: 2, 757-800.

Sevilengül, O. (2014). *Genel Muhasebe*, 17. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.

Sevim, Ş. & Güngörmüş, A. H. (2002). Belediyelerde Muhasebe Bilgilerinin Gelir-Gider Rasyoları Analizi ile Finansal Kontrol ve Yönetim Amaçlı Olarak Kullanılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı, 6, Haziran. 143-168.

Türkoğlu, İ. (2009). Yerel Yönetimlerde Mali Reform Arayışları: Türkiye’de Belediyelerde Mali Özerklik ve Belediye Başkanlarının Mali Özerklik Algılaması, *T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayınları*, Yayın No: 2009/389, Ankara.

Uzunali, E. & Görmez, A. H. (2019a). Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Mali Yapıları ve Bütçe Sürdürülebilirliklerinin Oran Analiz Yöntemiyle Karşılaştırılması. *International Journal of Economic and Administrative Studies*, (25), 95-118.

Uzunali, E. & Görmez, A. H. (2019b). Büyükşehir Belediyelerinin Mali Yapıları ve Bütçe Sürdürülebilirliği: Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 62, 1304-1315.

Yaş, H. (2019). Belediyelerin Mali Yapı Analizi. *İller & Belediyeler, Türkiye Belediyeler Birliği Dergisi*, Sayı: 851-852, Mart-Nisan, 14-18.

1 Seri No’lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği (MİBMY)

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (BBK), RG: 23.07.2004, 25531.